

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznicah, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijakove velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje do četristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 25—26 poleg gledališča v „zvezdi“. O pravištvu, na katero naj se blagovoljno pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Ideali „ustavoverno-liberalne“ stranke.

V ljubljanskem „Tagbl.“ ravno sedaj nekdo muči abonente s silno bedastimi članki o idealih „narodne klerikalne“ stranke. Mož, kateri mora, po pisavi soditi, biti kak nemškutarski ljudski učitelj, ki je dovršil štiri normalke in potem bral malo v Welterju, ali pa poslušal Gariboldijeva historična predavanja, le ta mož torej se je vsedel na sodnji stol, in meče na nas svoje strele. Svojega imena nam ta jenski prerok nij povedal, kar mu pa dela brez dvombe veliko škode. Ker mi, katerim je s svojima dvema člankoma nekoliko kratkočasnih trenutkov napravil, bili bi mu jako hvaležni, ako bi z dobrotljivo svojo roko razgrnil tančico raz svojo osebo, ter se nam pokazal v naravno-komični svojeglavosti. V resnici, ta šušmar in pisac je silno komičen in gotovo nij vredno spuščati se ž njim v debato o rečeh, katerih mož vidoma ne ume.

Ali včeraj zvečer, prišel mi je pod roko včerajšnji „Tagblatt“. In tu berem, kako da se oni komik postavlja na šibke svoje nožice, ter pada mej drugim tudi čez moža, občno spoštovanje uživajočega in od šolske mladine čislane. In pri tej priložnosti blekne nekaj o daljnji in širji naši domovini, katero mi „mladi“ po njegovem mnenju tako malo ljubimo. Bili bi slabi časi, ako bi se mi morali učiti ljubezni do domovine pri tacih Tersitih, kot je „Tagblattov“ „članek“ in v istini, dalje smo prišli, da sme tak čečkar z lažnjivim svojim jezikom dregati v občno mnenje, ter spuščati umazane pene svojega

goltauca na imena, čez njegovo do jasnega neba povišana!

Ali konec besedij! Govorimo raje o idealih! Ideali so mnogovrstni in ker „Tagblatt“ ravno sedaj piše o idealih „narodne klerikalne“ stranke, zbrali smo tudi mi moči svojega spomina in spustili smo se na lov za ideal, katerim služi tako zvana „ustavoverna“ naša ljubljanska stranka. Ali ona ljubi „širno“ našo domovino? Ali ona spoštuje v resnici ustavo, spoštuje tako, kakor govori in piše vsak dan. Preveč govoričenja! Ko je Njih Veličastvo imenovalo uradnike na upravnem sodišču, ko je Njih Veličastvo porabilo jedno najsvetejših in najprvih prerogativ svoje krone, tedaj se je predrznil listič „Tagblatt“ in ž njim ustavoverna ljubljanska stranka, ki stoji za tem lističem, narediti umazano primer, kakor bi jo najhujši komunard ne naredil, s silo potisnen pod monarhično vladno! Ali ljubljanska „ustavoverna“ stranka jo je naredila! In mi zatorej z lahko vestjo pravimo, da ustava nij njen ideal, (kaj ideal!) da je ne ljubi, da je še — celo ne spoštuje!

Ali da ne gazimo dolgo po temi, povemo takoj, da pravi, naši takozvani ustavoverni stranki na sreci ležeči ideal izvedeli smo iz ust pseudoustavovrne korifeje same! To pa je tako-le bilo! Tisti dan je bilo, ko se je obravnavalo pri ljubljanskej deligiranej sodnji zavoljo znanega „peska v oči!“

Tisti dan je torej bilo, ko je Aleksander Dreo sedel ondi kot priča in menil, da mu vsakdo bere njegov „realitätenbesitz“ iz obraza,

tisti dan torej je bila tjakajprišla „psevdo ustavoverna“ korifeja ljubljanska. S potečim obrazom je hodil mož po sobi sem ter tje, potem pa naenkrat obstal pred nekom izmej poslušalcev in dejal mu tiho in vil je roke: „Mein Gott! so vas zu schreiben! Für so dumm einen Menschen zu halten, das er so was einem Minister zu sagen im Stande wäre! Das wäre ja eine Beleidigung für den Minister, dem doch ein Abgeordneter nur schmeicheln muss!“ Mož je zgovoril in rudečica ga nij oblila, v istini ga nij oblila!

Gospoda moja! in sedaj še govorite o političnih idealih, sedaj še stopajte pred svet in recite Farizeju jednaki, koliko da ste boljši kot pa — Mlado Slovenci! Minister-schmeichler! Politični Tingelini! In vi se upate, vi, ki se delate ustavovrne le zato, da klanjate hrbte po ministerskih salonih, vi v istini nimate pravice, nas po svojem organu ljubezni do domovine, ljubezni do ustave učiti!

Kadar pa bodo politični vaši pisalci zopet kaj praznega časa imeli, tedaj bi mi jim svetovali, da naj nekoliko bolj natanko konsekvence stavka; „Das wäre ja eine Beleidigung für den Minister, dem doch ein Abgeordneter nur schmeicheln muss!“ razpravljajo, kot pa da mlatijo prazno slamo, o idealih „narodno-klerikalne stranke!“ Kdor sam nema idealov, jih nema pravice iskati pri drugih! E. Leon.

Ljudske šole in pravna vprašanja v njih.

II.

Vse v prvem članku pod tem naslovom sem na obče risal. Poglejmo mej naš

Listek.

Pomladanski valovi.

(Roman, spisal Ivan Turgenjev; poslovenil dr. Maks Samec.)

XXXIII.

(Dalje.)

Sanin nij ne jedne same sekunde dvomil, da je njegova pričujočnost v salonu „kneza Polozova“ bila gotovo znana gospej; cel njen namen je bil, pokazati svoje lase, ki so bili zares lepi. Sanin se je razveselil njenega nastopa: „morebiti me je hotela presuniti, bliščati pred menoj — morebiti, kaj se ve? in pokazati zastran cene mojega imenja podatljivost.“ Njegova duša je bila tako polna Eme, da nijso vse druge ženske imele zanj nobenega pomena: komaj jih je zapazil in pri tem se opravičeval samo stem, da si je mislil, da, prav so mi rekli: tej baroninji nij para.

Da bi Sanin ne bil v tako posebnem duševnem položaju, gotovo bi se bil drugače izrazil: Marija Nikolajevna Polozova, rojena

Koliškina je bila zares znamenita oseba. Ne da bi bila znana krasotica: na njej so se pokazovale dovolj različne sledi plebejskega pokolenja. Čelo je bilo nizko, nos nekoliko debel in vdrt; ni s tankostjo kože ni z lepoto rok in nog se nij mogla pohvaliti. Pred „svetostjo krasote“, govore z besedami Puškina, bi se ne bil vsakateri vstavil, kdor bi se bil ž njo srečal, ampak pred čarobnostjo močnega, ne ruskega, ne ciganskega, cvetečega ženskega telesa . . . in ne brezvoljno bi se bil vstavil!

Sanina pa je varoval Emin obraz, kakor trojni oklep, o katerem pojejo pesniki.

Črez deset minut se Marija Nikolajevna zopet prikaže s svojim soprogom. Ona stopi k Saninu . . . njena hoja je bila taka, da bi bil marsikter bedak zaradi same te hoje ob um prišel. „Ta ženska, kadar gre k tebi, je kakor da bi ti vso srečo tvojega življenja tebi nasproti nesla,“ je rekel jeden iz mej njenih čestilcev nekdaj. Ona pride k Saninu in podavši mu roko, ispregovori s svojim nježnim kakor nekoliko zdržanim glasom po ruski: „Vi me počakate, ne? Pridem kmalo.“

Sanin se spoštljivo priklone, Marija Nikolajevna pa se je uže bila skrila za izhodnimi durmi — in skrivša se je obrnila glavo nazaj črez pleča — se posmijala in zapustila za soboj prejšnji harmonični vtis.

Ko se je posmijala — ne jedna, ne dve, ampak cele tri jamice so se pokazale na vsakem lici — in njene oči so se smehljale bolj, kakor njene ustne, kakor njene rudeče, nategnjene ustne z dvema pičicama na levi strani.

Polozov se privali v sobo — in se zopet zvrne v naslonjačo. Molčal je kakor poprej; ali nekako čudno posmehovanje mu je včas, pa včas švignilo po brezbarvnem in uže zgrbančenem lice.

Polozov je bil videti star, akoravno je imel le tri leta več od Sanina.

Kosilo, na katero je povabil svojega gosta, bi bilo zadovoljilo najsilnejšemu gastronomu. Saninu pa je bilo brezkončno. Polozov je jedel počasi, „s čuvstvom, z razumom, s prenehljaji,“ pazljivo se naklanjaje nad krožnikom in povohaje skoraj vsaki košček; iz prva

narod in, pogledimo pravno življenje našega naroda konkretno brez abstrakcij. Po vsej Avstriji in tudi po Slovenskem nahajamo redkekrat kmeta in tudi tržana ne, ki bi imel n. pr. pravega pojma o besedi, država. Vse vednosti našega iz mase naroda vzetega človeka obstoje v tem, da naš človek v davkarju n. pr. velicega gospoda, v kakem c. kr. glavarju pa skoro najmanj „prvega za cesarjem“ misli cesarja samega pa za boga ima. Kar je on sam kot državljani v državi, o tem kar nič pravega ne sanja, k večjemu, da si misli: jaz sem človek, ki je za to tukaj, da bore davke plačujem in sinove v vojake pošiljam. Ali nij to res? In tacega moža kličemo v politično borbo! Čudimo se, da ta mož biriču toliko veruje ter mnogokrat po njegovem prigovarjanju glasuje! Prav naravno je to, vsaj mu je vsa ljuba politika španjska vas in birič, ki mu nemške odloke razjasnjuje, mu je človek velike zaupnosti, in kakor mu slepo zaupa, kadar mu nemški odlog tolmači, tako mu tudi zaupa, kadar mu pri volitvah kako glasovnico vsiljuje.

In kako stoji s privatnim pravom naš mož? Res nekateri, ki zmirom pri sodnji tiči in tam pri obravnava poslušajo, tisti ve tu in tam kaj, tisti se tudi ne bo dal tako lahko oškodovati; ali koliko je tacihi? da naše ljudstvo še več škode ne trpi, zahvaliti se ima res zdravemu instinktu in nezaupnosti njegovej proti vsemu.

Poglejmo v naša sodišča, koliko poslušalcev nahajamo n. pr. pri bagatelnih obravnava, ki so javne in zaradi tega posebno javne, da se v ljudstvo spravijo pravni principi? Malo ali nič in čas se za to poslušavanje zmirom najde, vsaj po zimi! Poglejte v kazenska sodišča! Ista dremota. Prašajte naše porotnike, če jim je ljuba ustanova porotišč; merite veselje k temu važnemu institutu, pa ne jemljite velike, ampak prav majhne mere. Pojdite par ur v odvetniške pisarne na deželi posedat, slišali boste tam ljudstvo, ki za juridičen svet vprašat pride, potem boste videli, da je našega naroda pravno mišljenje po večjem tabula rasa. To je žalostno res, ali kaj se hoče. Jaz se tolažim s tem, da gori v kulturnem Nemškem nič nij boljše v tem oziru.

Kaj pomaga tu? Naš narod ima tuje pravo; nij si ga sam priboril, ter na tej poti

ž njim v najožjo zvezo stopil, v to šolo tedaj nij hodil; on pa mora izpoznati rabljeno to pravo, mora se zanimati zanj, mora pomagati ga dalje razvijati, mora sploh stopiti zaveden v ozračje tega prava; tu ne pomaga ničesar drugega nego ljudska šola. — Za božjo voljo, boste gg. učitelji klicali, juristi ne moremo zraven učiteljev biti! Nij vam tega toliko treba, ali da na pr. parkrat državne osnovne postave preberete in kazenski in civilni naš zakon, to vam ne bo toliko križa in težav prizadevalo, tudi ne tedaj, če preberete bodi si kojega pisatelja, ki o državi in njenem organizmu razpravlja.

Glavne definicije in vodilne ideje je treba iz vsega tega vzeti in mladini razpravljati prav jasno vprašanja, kakor: kaj je pogodba, kaj je kupna pogodba, kaj posojilo, kaj tatvina, kaj uboj, kaj država, kaj si ti človek v državi, kaj postava ali zakon, čemu zakon, postava itd. Dosti je gg. učiteljev najti, ki zakotno pisarstvo „en gros“ tirajo, — hic Rhodus, hic salta.

Gospoda, če na tem polji desetino ali še menj časa porabite, kakor jo za neplodno učenje in ubijanje nemščne porabite in s tem ljubemu Bogu in otrokom čas kradete, potem koristite narodu neizmerno veliko, mej tem, ko se včasih sramujete, ako neusmiljeno trganje nemščine po svojih nekdanjih učencih slišite, plodove svojega truda zapazujete, kako hodijo cotasto in cifrasto v klasje.

(Konec prih.)

Jugoslovansko bojišče.

Včeraj in danes so bile na obeh krajih bojišča velike bitke, a izid nam nij znan, ko končujemo list. Telegram iz Carigrada naznaja, da je Abdul Kerim poročal turškeji vladi, da bode 5. sept. Aleksinac z naskokom napadel in vzel. Iz Zadra pak se javlja, 5. sept., da baš zdaj se bije ljuta bitva s Črnogorci in Turki na Kučah. — Ko bi Aleksinac padel, ali ko bi ga Srbi sami pustili, branili bodo bližnji veliko bolj utrjeni Deligrad, kder je glavni kvartir.

Iz Belgrada se tudi piše „Pol. Corr.“ 2. sept., da ako Srbi puste Aleksinac, branili se bodo še bolj v Deligradu (tri ure proč). Zadnje dni je v Deligrad pripeljanih 20 teških pozicijskih kanonov. Ko bi

pa še Deligrad padel, ustavljali bodo Srbi Turke še pri Čupriji, kder dela 3000 mož noč in dan šance. Ruskih oficirjev je zopet 17 palo, a vedno jih več prihaja.

O črnogorskeji vojski se iz Zadra telegrafira 4. sept.: Turki so marširali čez Klobuk proti Grahovcu, požgali vas Nuđule. — Črnogorci, katerih je tu komaj 500, branijo jim težavno prodirati naprej, a pričakujejo pomoči. Avstrijski Krivošijanci so jim uže na pomoč hiteli.

Muktar-paša je prerezal pot mej Rizanjem in Grahovcem, koder so Črnogorci iz Avstrije živež dobivali, za to ga bodo tu morali pregnati.

Rusov v Srbijo vsak dan več prihaja in sicer skozi Avstrijo in skozi Rumunijo. Iz Paškanja v Rumuniji se turkoljubej „N. F. P.“ brzojavlja, da je zadnji petek z mešanim vlakom 140 Rusov, vojakov raznih šarš, skozi peljalo se v Srbijo.

Nemci

so komaj dosegli vrh, kulminacijo svoje politične moči, uže jih strah obhaja in pravična bojazen, da vse to ne bode dolgo trajalo. Nemški glavni list tako piše: „Res je treba nam zelo ostrih svaril, da ne obrnemo pogleda od najhujših opasnostij, ki nam preté iz ruskih nakan. Kakor se razvidi, zanašajo se i tu v Berlinu na moč nemškega cesarstva, zatorej prezirajo veliko nevarnost in mislijo na varno bodočnost, ker, kakor pravijo, veljajo ruske nakane samo Turčiji in so naše meje več tisoč milj od tod proč potegnene. A Nemčija stoji vendar precej sama, ako se gleda od nje sedanje stopinje, da si je pridobila si velikansko moč in razsežnost; od Rusije smo vedno imeli samo toliko pričakovati, kolikor se je skladalo z njenimi lastnimi načrti, ruska politika je skakala od nekedaj se strmine na stermينو, moskovsko stranka nameruje, dobiti pretež, ter zmagati, kadar v bodoče kedo drug zasede prestol; ta stranka je posebno sedaj Nemčiji sovražna in Francoska mamljenja bi jo skoro pridobila sebi za drugarico. Na Italijo se nij zanašati; na morju je Angleška res močna zaščitnica, na suhem ne.“

In ko se je Nемец žalosten okolo in okolo sebe ogledal, pa nikoli nikder nij ednega prijatelja nemškega imena ne našel, krčevito se

si je poplaknil usta z vinom, potem je progoltil in pošlepal z ustnami . . . Po pečenki se je razgovoril — ali o čem? O merinosah, katerih je nameroval naročiti si celo čredo, in sicer tako podrobno, s tako nježnostjo in rabši sama umanjšavna imena. Izpivši čašo gorke, kakor vrele voda, kave — (on je nekolikokrat s plakajočim — razdraženim glasom opomnil natakarkju, da so mu včeraj dali kavo — hladno, mrzlo kakor led!) in odgriznivši havansko cigaro s svojimi, žoltimi, krivimi zobmi, je po svojem običaji zadremal k velikeji radosti Sanina, ki je začel za tem hoditi nazaj in naprej z neslišljivimi koraki po mehkeji preprogi in premišljeval o tem, kako bode živel z Emo in s kakim poročilom da bode k njej se povrnil? Polozov se je zbudil, kakor je sam zapazil, pred, kakor navadno, spal je samo poldrugo uro in izpivši kupico zelterske vode z ledom, da bi progoltil lajše nekaj varenja, ruskega varenja, katero mu je prinesel hišni v temnozeleneji, gotovo „kijevskeji“ škatli in brez katelega bi on po svojih lastnih besedah živeti ne mogel — se postavi z izbuhnjenimi očmi

pred Sanina in ga vpraša, ali bi ne hotel ž njim igrati „duraka“? Sanin je bil precej pri volji; gotovo se je bal, da bi ne bil Polozov začel govoriti o kljunačih, o žitu, o kurdjučkah (repavih kirgizkih in kalmuških ovcah) s žirom. Gospodar in gost — oba sta šla v gostilnico, natakark prinese karte — in igra se začne, se ve da ne za denar.

Pri takem nedolžnem početji ju je našla Marija Nikolajevna, vrnivša se od grofinje Lasunske.

Glasno se zasmeye, ko stopi v sobo in zagleda karte in razkrito lomberno mizo. Sanin vstane z mesta, ali ona vsklikne: „sedite, igrajte! — Jaz se bom preoblekla in potem pridem k vama“ — in zopet otide šumevši z obleko in zdrgava mej potjo rokavice.

Ona se je povrnila kmalu. Svojo prejšno imenitno obleko je bila zamenjala s široko svilnato bluzo, lilaste barve z odkritimi, visečimi rokavi. Debela nitkana motvoz je objemala njeno taljo. Ona sede k možu in počaka, dokler nij ostal durak, potem mu reče: „Nu, piška, dovolj!“ (pri besedi „piška“ je

pogledal Sanin z začudenjem na njo — ona pa se je veselo našmehnila, odgovorila s pogledom na njegov pogled in pokazala vse svoje jamičke na lici) — „dovolj; jaz vidim, da se ti dremlje; poljubi roko in odpravi se; midva pa z gospodom Saninom bova se kaj pogovorila v dvojem.“

— „Spati nočem,“ izpregovori Polozov, težko dvigaje se s kresla, spravil se pa bom in poljubim roko.“ Ona mu nastavi svojo dlan in smeje se gleda na Sanina.

Tudi Polozov je gledal nanj in otišel ne poslovivši se.

— „Nu povejte, povejte,“ izpregovori s živostjo Marija Nikolajevna sloneča razgoljenimi lakti ob mizo in trkaje z nohti jedne roke ob nohte druge, je li res, da se ženite?“

Izreki te besede nagne Marija Nikolajevna svojo glavo na stran, da bi še bolj vporno in prerinljivo pogledala Saninu v oči.

XXXIV.

Prosto gibanje gospe Polozove je bilo na prvi mah Sanina osupnilo, akoravno nij

oprime zadnjega upanja, nas Avstrijcev. Pravi namreč dalje: „A na suhem mora tudi Nemčija imeti še jedno drugarico in verno tovaršico — in ta je samo Avstrija. Komu pak nij očito in jasno, da Rusija samo na to dela, da bi stanje Avstrije omajala (? Ur.), katera jedina in največ jej zabranjuje (?) izvršiti orientalske načrte. Nemčija mora torej z vso svojo močjo pred vse ruske nakane na balkanskem poluotoku poriniti trden in varen zapah, in si Avstrijo ohraniti za močno zvesto zaveznico, katere se vse boji, in jedino ž njo združena si more zagotoviti svojo nadvlado v Evropi da tudi nadalje svojo misijo opravlja.“

Kako se nam ponujajo! Ali vsak pravi Avstrijec, posebno vsak Slovan bode to vsiljivo zaveznico Nemčijo odpehoval. Nij je treba.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 6. septembra.

Dunajski državni poslaniki bodo, predno se državno zborovanje prične, sklicali volilce, da si dade napotke kako držati se glede nagodbe z Ogersko. Gotovo bode mnogi ustavoverec ponavljal frazo: nič večjih bremen! a glasoval bode drugače.

Gališki namestnik in bivši minister **Potocki** je jako nevarno zbolel.

Hrvatski „Obzor“ nam v uvodnem članku od 5. t. m. odgovarja in pravi, da „Bog ih znao, odakle su si Slovenci utvili u glavu, da Hrvati gledaju priekim okom na Srbiju“, ter zagotavlja, da so Hrvati prvi za jugoslovansko idejo delali. Hvala jim za to! Delali so na svojo korist s tem. Ali naj nehajo to, kar kak sodelavec „Zastave“ pregreši, celemu Srbstvu očitati. O drugem morda drugi pot. Nij čas provi.

Vnanje države.

Kaj je z **mirom**? Ne ve se še. Iz Belgrada javljajo privatni telegrami, ki pa niso zanesljivi, da je knez zopet nagnen bolj k miru, nego nadaljevanju vojne, ter da je bilo v tem smislu več ministerskih posvetovanj.

Iz **Peterburga** se brzojavlja „W. T.“ 4. sept.: Ne nabira se tu več za ranjene Srbe, nego sploh za Srbijo. Tukajšnje mestno posojilno društvo je poslalo generalu Černjajevu 100.000 rubljev, da jih porabi za kar hoče, a 20.000 rubljev za ranjence metropolitu srbskemu. — Černjajev telegrafira sem, da je našel na pozicijah, ki jih je Turkom vzela, obešene srbske mrtvece, opaljene!

O **Grškej** se preko Berlina poroča, da je situacija tam vojevita. Ministerstvo je z premenjenjem turškega sultana nezadovoljno.

V **Carigradu** je mej Turki razširjeno prorokovanje zvezdogledca umorjenega sultana Abdul-Azizovega, da bode vladal Murat V. samo tri mesece, Hamid za njim pa samo jeden mesec. Ker se je prvo izpolnilo, izginil je zvezdogledec, t. j. umorili so ga. Ljudstvo turško pa veruje v to pravljico in je zbegano, pa tudi fanatizem se vsled tega širi.

Iz **Rima** ima „W. T.“ 4. sept. ta-le telegram: Tabor, ki je bil včeraj tukaj na korist Slovanov na Balkanu, vršil se je v Apollo-gledišči in so se ga Rimljani v množnem številu udeleževali kakor tudi mnogi tujci, ki tu živé. Mej taborovanjem se je bral telegram Garibaldijev, ki se ostro izreka o turških neusmiljenostih in grozodejstvih, ravno tako je došel priznanjalni telegram od Johna Russela. Na taboru so tudi ostro grajali, da je papež v prijateljski razmeri s Turkom, dednim sovražnikom krščanstva, in da po svojih organih pozivlja katolike v Turčiji, naj ne pomagajo pravoslavnim kristijanom proti sovražnikom Krista.

Dopisi.

Iz Celovca 4. septmbr. [Izv. dopis.]

Sedaj imamo Celovčani uže 19 Turkov, mej temi je jeden rodod Srb (mohamedanske vere), štirje so mohamedanski Bulgari, drugi so Azijati. Hodijo v lastnej obleki, a nikoli brez spremstva domačih naših vojakov. Črni vojaški kruh komis jim ne diši, hote belega kruha in posebno žemlje. Kava in dober tabak jim je nad vse; kuhajo si po lastnej šegi sami. Dnino dobivajo kakor pešci.

Tu internirana vodja vstašev gg. Babič in Knežič uživata popolno prostost v mestu in celovške okolici, stanujeta v privatnih hišah in sta uže na več krajih znana. Knežič, bivši trgovec iz Mostara je vsled prevelike tuge, da ne sme domov v boj, zdaj obolel.

Te dni odpotuje iz Celovca narodnjak g. M. Tonejec, učitelj tukajšnje meščanske šole, — na Dunaj, kder je dobil boljšo službo.

— Z veseljem pa pozdravljamo novega narodnjaka, ki pride k nam, prof. Haup t m a n a.

Zanimanje za veliki in sveti boj naših bratov na jugu je tudi mej koroškimi Slovenci veliko. Vsi prosimo boga, naj pomaga Slovanom!

Iz Maribora 5. sept. [Izv. dop.]

Vest, da so gg. dr. Zarnik, dr. Vošnjak,

Pfeifer in Jurčič v imenu Slovencev Srbom telegrafovali, vzbudila je tu občno zadovoljstvo, in to v prvej vrsti zato, ker so oni naše simpatije z borečimi našimi brati na odločni in najkonkretnejši način razodeli. Svet naj zve, da nismo mevže, niti egoisti, kakor so nekovi Hrvati, nego da smo vsi prepričani, da tu gre za jedno, splošno slovansko stvar: za življenje in čast vseh Slovanov. Ako pa je tako, in to vsak Slovan, ki vé to ime ceniti, in v kojem res še teče slovanska kri, najbolj sam čuti, da je tam dole boj za občno slovansko stvar, tedaj bi jedino slepota ali pa bedasti in strahopetni sram mogel kojega bodi Slovana zavirati, da ne bi južnim svojim bratom barem svojih simpatij izkazoval v srečnih kakor nesrečnih njihovih položajih. Oni del Hrvatsva, ki zdaj, v najljutejši borbi s Turčinom in vsem azijskim divjaštvom, junaškim Srbom iz kojih god (nam nerazumljivih razlogov) hrbet obrača, zaslužuje po vsej pravici najhujšo obsodbo vseh Slovanov. Sramovati se mora vsak Slovan, ki za svoje boreče brate manj čuti, nego čisto tuji njim narodi, kakor n. pr. Italijani, Francozi in celo veliki del sebičnih Angležev. Ti „mrzli“ patrijotje naj se s finskimi Magjari vred gredo v Azijo solit! Čast torej onim imenovanim Slovincem v Ljubljani, ki so, svoje brate slovenske dobro poznavajoč, v njih imenu Černjajevu čestitali! V slabih kakor v dobrih trenutjih bodimo vsi vsem na pomoč! Živela slovanska vzajemnost!

Iz Rusije 1. septembra. [Izv. dop.]

(Narodno obrazovanje v rusko-poljskih gubernijah.) Dvanajsto leto še le teče, kar je naš „mili otec“, kakor ruski narod imenuje svojega predobrega, svitlega carja, z jednim migom, z jednim peresnim risom iz 80 milijonnega, robskega naroda naredil ravno tako mnogočislani svobodni narod — sedanji ruski narod, pravim 80 milijonni narod! I vendar uže zdaj se vidi v vseh strokah narodnega življenja gromaden, velikanski napredek, napredek, kateri se more dokazati gromko govorečimi čisli, katerih ne more utajiti najljutejši naš vrag. S takimi čisli govori v zadnji številki list „Narodnaja škola“, razbiraje narodno šolstvo sploh in njegov napredek v carstvu Poljskem, spadajočem k Rusiji.

List najprej soobščuje splošne številke, katere pričajo o dobri upravi rusko-poljskih

bil novinec več in se je uže zadosti bavil z ljudmi. „Prezrl bom kaprice te bogate baroninje“ je sklenil Sanin sam pri sebi in jej odgovori tako neprisiljeno, kakor ga je ona izpraševala: — „Da, ženim se.“

— „Vzamete inostranko?“

— „Da.“

— „Vi ste se še le nedavno ž njo seznanili? V Frankobrodu?“

— „Tako je.“

— „In kdo je ona? Smem vedeti?“

— „O da. Ona je hči konditorja.“

Marija Nikolajevna odpre široko svoje oči in vzdigne obrvi.

„To je lépo,“ reče z umljivim glasom

— „to je čudo. Mislila sem, da se tako mladi zaročenci, kakor sta vi dva, na svetu še ne srečajo. Hči konditorja!“

— „Te se vam, kakor vidim, čudno zdi,“ opomni ne brez dostojanstva Sanin; „ali v prvo jaz nemam tacih predsodkov...“

— „V prvo, to se tudi meni ne zdi čudno,“ mu seže Marija Nikolajevna v besedo.

„Jaz sem tudi kmečka hči. A? Da jo bote vzeli!“ —

„Meni se čudno zdi in veseli me le to, da se človek ne boji ljubiti.“

— „Ali jo ljubite?“

— „Da.“

— „Ali je lepa?“ To vprašanje je Sanina osupnilo... Ali odstopiti vendar ne gre.

— „Vi veste, Marija Nikolajevna,“ začne on — „vsakemu človeku se kaže lice njegove ljube lepše, kakor vseh drugih, ali moja nevesta je — zares lepotica!“

— „Istina? Kakega rodu? italijanskega ali antičnega?“

— „Da; njene črte so jako pravilne.“

— „Nemate njenega portreta?“

— „Ne.“ (Tačas se fotografij bilo nij. Dagerotipi so se še le začeli razprostirati.)

— „Kako jej je ime?“

— „Imenujejo jo — Ema.“

— „In Vam je ime?“

— „Dimitrij.“

— „Po rodu?“

— „Pavlovič.“

— „Veste kaj,“ reče na dalje Marija Nikolajevna z istim mudljivim glasom — „vi ste se mi vrlo priljubili, Dimitrij Pavlovič! Vi morate biti dober človek! Dajte mi roko! Bodiva prijatelja.“

Ona stisne krepko njegovo roko s svojimi belimi, krepkimi prsti. Njena roka nij bila veliko manjša od njegove — pa veliko toplješa in gladkejša, mehkejša in živejša.

— „Veste kaj mi je prišlo na misel?“

— „Kaj?“

— „Ne bodete jezni? Ne? Ona je, pravi, vaša nevesta?“

„Ali je bilo to neogibno potreba?“

Sanin se nahmuri. — „Jaz vas ne razumem Marija Nikolajevna.“

Marija Nikolajevna se tihoma posmeji, pomaje z glavo, vrže nazaj na obraz jej padle lase. — „Zares — on je idealist“ izpregovori ona zamišljeno in raztreseno! junak! Pojdite in verujte posle tega ljudem, kateri trdijo, da so idealisti vsi pomrli!

(Dalje prih.)

gubernij sploh, iz česar izvira potem obče blagostanje prebivalstva, kažočega razuma dovoljno, da bi bilo svobodno. Redno se plačujejo davki i drugi stroški za domačo upravo, kateri znašajo na leto 6.456.000 rub. Postavilo se je ravno tako na stroške prebivalstva 860 občinskih hiš za občinske pisarne. Hranilnic za narodni kapital je dozdej 209, katere obračajo svoj imetek 174.293 rub. 4 1/2 k. v splošno korist naroda; narodnih šol postrojilo se je 1.242, katere zadostujejo naj-novejšim terjatvam na polji narodnega obrazovanja. Razen teh stroškov kupili so si kmetje od velikih poljskih posestnikov za svoje krvavo zaslužene denarje nad 6.164 uvolok zemlje za 7.164.000 r. Gmotno stanje narodnih učilnic se je popravljalo ravnomerno tako, kakor se je popravljalo sploh materijalno stanje kmetstva.

Njih število se je povzdignilo na 1.242, a učenci so se pomnožili na 63.050, fantov na 44.056 in deklet na 18.994. V procentih se to glasi: šole so se pomnožile za 146 %, a učeča se mladina več ko za 132 %. Odstotki fantov so 153, dekličev 100.

Protestantje imajo menj učilnic nego grko-unijati, da si je prvo naseljenje bolj mnogobrojno, nego drugo.

Zidovsko ljudstvo pa ima samo 6 šol sploh, tako, da je odstotek pri 371.929 židovskih prebivalcih jako mal, kar se mora objasniti s tem, da židi še največ obrazujejo se v svojih domačih, ne občih šolah. To obrazovanje je se ve da primitivno in skoraj le verske vrste, kar pospešuje osamljenje židov, in sovraštvo do vsega, kar nij židovskega. Le na ta način se je poljsko židovstvo moglo ohraniti tako originalno, le na ta način je moglo pravoslavno naseljenje z grko-unijati vkup, počutiti v sebi tako velikansko srd, kakoršna je globoko ukoreninjena in na široko razširjena mej prebivalci rusko-poljskih gubernij. In da naša vlada na vse sile dela proti temu osamljenju, se samo ob sebi razumeje; ruski kategorizem na Poljskem oziroma židovstva mora vsak pameten človek odobriti; ker on pospešuje veliko kulturno delo, katero bi inace ne imelo nobenega teka, bilo bi zastoj.

Na jedno šolo vsacega veroizpovedanja prebivalcev v rusko-poljskem kraju istega veroizpovedanja pride sledeče: a) pravoslavnega 661 preb. b) grko-unijatskega 806 preb. c) rimsko-katoliškega 2.771 preb. in d) židovskega 61.988 prebivalcev.

Za denes dovolj. Omenjam še samo da je narodno obrazovanje v velikej Rusiji storilo še bolj velikanske korake na bolje, nego je vidno iz poročanih številka za poljsko carstvo.

Ravno tako bi bilo lepo, da bi se podobne številke malo bolj pomnile pri vas, nego se pomnijo, da bi se ne vpraševalo v prihodnje: „Kaj pa, ima Rusija kaj ljudskih šol?“ Čudno, pa je istina.

F. M. Št.

Domače stvari.

— (Opozorujemo) čitatelje po deželi na današnje „poslano“ iz Idrije, ker je ono, kar se tam poroča posnemanja vredno. Povsod naj bi kdo kaj jednacega sprožil. Naša narodna duhovščina bode to krščansko in slovansko počenjanje gotovo podpirala.

— (Uboj.) V Prežganji pri Zgornjej Šiški je 1. t. m. ubil hlapec Gregor Stergar

svojega tovariša, ko sta kosila, s polenom. Ubijalec je bil na pol prismojen. Ubil ga je iz maščevanja.

Razne vesti.

* (Difteritis) silno razsaje v Krušici, občini prejšnje granice. Ljudij je vseh skupaj 1807, a 200 otrok je uže umorila ta grozovita bolezen. Zdravnikov jim manjka. Na pol mrtva detca nosijo v Belo Cerkev (Weisskirchen) in tako z njimi tudi prenose difteritis v druge kraje.

* (Ognja) v olarni Burijankovej v Pragi še zdaj niso ugasili. Deset dnij po požaru je nekov precej silen veter zopet vzbudil plamen, in morali so še jedenkrat gasiti.

* (Angleška vojska) je slabo organizirana in za drugimi zaostala, kakor je videti iz spisa Johna Holmsa, angleškega poslanika. Torej se Angležev Rusija ne bode imela več bati tako kot nekaj. Druge države so napredovale, Anglija pa je tudi v načinu nabitranja vojakov konservativna ostala.

* (Laponci) jemlje vedno male otroke soboj, kadar ido v cerkev. Tam napravi oče detetu iz snega posteljo, jo založi s kozuhovino in dobro zavitega sinka dene v njo. Mej božjo službo varuje dete domači pes. Čestokrat se prigodi, da v tem, ko roditelji slušajo božjo besedo, pred cerkvijo kriči 30 do 40 takovih otrok.

* (Železnice na Kitajskem) z veseljem ljudstvo pozdravlja, kot praktične naprave; a hudi sovražniki vsemu napredku: mandarini, (uradniki) se boje, da bi se na ta način njihove okrutnosti prinesle na javnost.

Poslano.

Podpisana si usojata naznanjati slavnemu idrijskemu prebivalstvu, da se bode v petek, na Marijin praznik, zjutraj ob 1/2 9. uri brala slovesna sv. maša za srečno kristijansko zmago nad divjim Turkom.

Ker sta podpisana po darežljivosti, blagodušnosti idrijskih prebivalcev za ta blagi namen nabrala višjo svoto, nego je bilo pričakovati, naznanjata dalje, da bosta ostali denar za ranjene na jugoslovanskem bojišči odposlala, ter izrekata v imenu trpečih slovanskih bratov svojo najtoplejšo zahvalo vsem p. n. darovateljem.

V Idriji dne 5. sept. 1876.

Fr. Stajer,
stud. jur.

Štefan Lapajne,
stud. jur.

Umrli v Ljubljani

od 1. do 5. septembra:

Ivan Širca, 37 l., v bolnici, na hrbtnega mozga atrofiji. — France Pirman, 52 l., v bolnici na otrpenji srca. — Ivanka Kilar, kovačev otrok, 3 mes., na črevnem kataru. — Ivan Šibernik, drvarja otrok, 1 m., za atrofijo. — Lovrenc Kuman, krojašk mojster, 65 l., za mizl co. — Ivan Šušteršič, delavec, 62 l., v bolnici, za rakom. — Uša Kamnikar, 68 l., v bolnici, na črevnem kataru. — Ivan Breznik, dudar, 25 l., v bolnici, za jetiko. — Boštjan Bergant, 50 l., v bolnici, na črevnem kataru. — Terezija Kotnik, naukondukerja soproga, 60 l., na srčnej vodenici.

Tujci.

6. septembra:

Zvropi: Caoli iz Trsta. — Hirsch iz Reke. — Trenc iz Notranjskega. — Gabroušek iz Tolmina. — Perz iz Dunaja.

Pri sionu: Dekleva iz Slavine. — Ružička iz Varaždina. — Vanič iz Krškega. — Leb iz Trsta. — Zatrán iz Maribora. — Winter iz Gradca. — Ciero iz Trsta. — Wueshof iz Gorice.

Pri štahel: Frizi iz Trsta. — Mosser iz Berlina. — Bachman iz Dunaja. — Lerch iz Laškega. — Weiner iz Dunaja.

Tržne cene

v Ljubljani 6. septembra t. l.

Pšenica hektoliter 8 gld. 45 kr.; — rež 6 gld. 50 kr.; — ječmen 4 gld. 55 kr.; — oves 3 gld. — 10 kr.; ajda 6 gld. 17 kr.; — pros 4 gld. 38 kr.; — koroza 5 gld. 40 kr.; kroupir 100 kilogramov 4 gld. — kr.; — fižol hektoliter 8 gld. — kr.; masla kilogram — gl. 94 kr.; — mast — gld. 85 kr.; — špeh trišen — gld. 66 kr.; — špeh povojen — gld. 75 kr.; jajce po 2 1/2 kr.; — mleka liter 8 kr.; govednine kilogram 50 kr.; — teletnine 48 kr.; — svinjsko meso 58 kr.; — sena 100 kilogramov 2 gld. 62 kr.; — slame 2 gld. 97 kr.; — drva trda 4 kv. metrov 8 gld. — kr.; — mehka 5 gld. — kr.

Dunajska borza 6. septembra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)		
Enotni drž. dolg v bankovcih	66 g d.	90 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	70	35
1860 drž. posojilo	111	80
Akcije narodne banke	854	—
Kreditne akcije	148	25
London	120	85
Napol.	9	64 1/2
C. s. cekini	5	80
Srebro	101	40

Dijaki

se jemlje v stanovanje in hrano pod ugodnimi pogoji v neko uradniško rodbino.

Natančneje se izve iz prijaznosti pri opravištvu „Slov. Naroda“.

(275—3)

Los-Agenten!

Ein älteres, bestrenommiertes Bankhaus sucht für alle Orte, wo es noch nicht oder ungenügend vertreten ist, fleißige und solide Personen mit der Agentur für den Verkauf von Losen und Staatspapieren gegen monatliche Ratenzahlungen, zu betrauen. — Die Bedingungen sind sowohl für die Agenten, als auch für das Publikum sehr günstig. — Bei entsprechendem Fleisse gewährt die Agentur den Agenten ein bedeutendes Einkommen. — Offerte mit Referenzen oder Berufs-Angabe sind zu richten an das Bankhaus **B. Kramer in Prag.** (278—1)

Samoklistirni aparat

(Clyso-pumpe, Irrigátérje),

Inhalacijne aparate,

klistirne, uretralne in maternične brizgalnice, mlečne pumpe, sesalne steklenice, vezi za počene

po fabriškeje cen.

Jedino le pri (53—21)

Gabriel Piccoli,

lekarju, na dunajskeje cesti v Ljubljani.

Slovenske knjige.

V „narodnej tiskarni“ se dobé, in morejo tudi po poštnem povzetji naročiti najnovejše slovenske knjige:

1. „**Doktor Zober**“, originalen slovensk roman od J. Jurčiča. Cena 60 kr.
2. „**Kalifornske povesti**“ od Bret Harte a. Cena 50 kr.
3. „**Tugomer**“, tragedija v 5. dejanjih. Spisal J. Jurčič. Cena 60 kr.
4. „**Na Žerinjah**“, izviren roman. Spisal Janko Krsnik. Cena 60 kr.

Slovenske

lepoznanske knjige.

V založbi „Narodne tiskarne“ v Ljubljani so izšle in se morejo dobiti sledeče slovenske knjige:

A. Romani in povesti:

1. **Erazem Tatenbah.** Izvirna povest, spisal J. Jurčič, velja 50 kr.
2. **Meta Holdenis.** Roman, francoski spisal Viktor Cherbuliez, poslovenil Davorin Hostnik 50 kr.
3. **Kantorčica.** Roman s pogorskega zakotja, Češki spisala *Karlina Svělla*; poslovenil *Franjo Tomšič*, velja 50 kr.
4. **Prvi poljub.** Novela, spisal J. Skalec. — **Na črni zemlji.** Novela, spis. J. Skalec, velja 25 kr.
5. **Kazen.** Novela, francoski spisal H. Rivière, poslovenil Davorin Hostnik. — **Cerkev in država v Ameriki.** Francoski spisal E. Laboulaye, poslovenil Davorin Hostnik, velja 25 kr.

B. Listki v zvezkih:

- I. zvezek, ki obsega: **Stenografija**, sp. dr. *Ribič*. — **Životopisje**, sp. *Rajc Bož*. — **Prešern**, Prešerin ali **Presiren**, sp. *Fr. Levstik*. — **Telečja pečenka**, novela, sp. J. Jurčič. — **N. Machiavelli**, sp. dr. *Ribič*. — **Pisma iz Rusije**, sp. dr. *Celestin*. — **Trštvo z grozdem na Ruskem**, sp. dr. *J. Vošnjak*. — **Čigava bode?** Novelica, sp. *J. Ogrinec*. Velja 25 kr.
 - IV. zvezek, ki obsega: **Lepi dnevi**. Sp. *Paulus*. — **Plasč**. Novela. Ruski spisal *N. V. Gogol*; poslovenil *L. Gorenjec*. — **Nekoliko opazek o izdaji slovenskih narodnih pesnij**. Spisal prof. dr. *Krek*. Velja 25 kr.
- Kdor hoče katero koli teh knjig dobiti, naj piše „Narodnej tiskarni“ in jih dobí po poštnem povzetji. Vse skup se dajo za znižano ceno 2 gold.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.